

การเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสสู่การเป็นนวัตกรรม

Strengthening the Vocational Skills of Students in Opportunity

Expansion Schools to become innovators

บงกชธร เพิกนิล¹ วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย² และทอง ทองภูเบศร์³

Bongkottorn Perknil, Weerawat Pattanakulchai and Thanong Thongphubate

Received: October 30, 2024

Revised: March 27, 2025

Accepted: April 09, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดการเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อ
การเป็นนวัตกรรมในโรงเรียนขยายโอกาสมีความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมนักเรียนในการเผชิญ
กับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจที่รวดเร็วบทความนี้สำรวจแนวทางและกลยุทธ์ใน
การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นนวัตกรรม เช่น การใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ
การเรียนรู้จากประสบการณ์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการทำงานร่วมกัน เทคนิคการเรียนรู้ที่
มุ่งเน้นการใช้โครงงานเป็นฐาน ยังถูกเสนอเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทักษะอาชีพ
ของนักเรียนการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทดลองและนวัตกรรม การสนับสนุน
จากครูและทรัพยากรที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและ
ภาคอุตสาหกรรม จะช่วยแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ในการเสริมสร้างทักษะอาชีพ เพื่อสร้างนักเรียนที่มี
ความสามารถและพร้อมเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 การศึกษานี้มีเป้าหมายในการพัฒนา
นโยบายการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการทักษะในอนาคตและช่วยสร้างความยั่งยืนใน
การพัฒนาประเทศ

คำสำคัญ: ทักษะอาชีพ, โรงเรียนขยายโอกาส, นวัตกรรม

¹⁻³ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์; Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Corresponding author, e-mail: bongkottorn.per@rmutr.ac.th

Abstract

This academic article aimed to present the concept of enhancing vocational skills to be innovators in opportunity expansion schools, which were crucial for preparing students to cope with rapid technological and economic change. This article explored approaches and strategies for developing essential skills for being innovators, such as design thinking, experiential learning, critical thinking, and collaboration. Project-based learning techniques were also proposed as effective methods for enhancing students' vocational skills. Developing learning environments that encouraged experimentation and innovation, support from teachers and appropriate resources, and fostering collaboration between schools and industry can address various barriers to vocational skills development, creating competent students ready to face the challenges of the 21st century. This study aimed to develop educational policies that aligned with future skill needs and contributed to the sustainability of national development.

Keywords: vocational skills, opportunity expansion schools, innovators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 ได้เน้นการกำหนด ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนภายใต้หลักธรรมาภิบาล โดยมีจุดมุ่งหมายในการสร้าง แผนงานที่บูรณาการเพื่อความสำเร็จร่วมกันในด้านต่าง ๆ ในบริบทการศึกษา การพัฒนาทักษะ อาชีพและความเป็นนวัตกรรมมีความสำคัญ โดยเฉพาะในโรงเรียนขยายโอกาส ที่นักเรียนจำเป็นต้อง เตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคม แห่งนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสนี้ต้องการการวางแผนและการดำเนินการที่ มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดเชิงออกแบบและการเรียนรู้ผ่านโครงการได้รับการ ยืนยันว่าช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาที่สำคัญในอนาคต (พิชญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน, 2564) นอกจากนี้ การสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นยังช่วยเตรียมให้นักเรียน เข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน (พระปลัดสามารถ โพธิ์แก้ว ศักดิ์ดีดา งานหมั่น, 2567)

การพัฒนานวัตกรรมในโรงเรียนถือเป็นวิธีการสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียน (พระปลัดเขตจันทร์ คณงานดี และศักดิ์ดา งานหมั่น, 2567) ระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบันจะช่วยผลักดันการสร้างนวัตกรรมที่มีคุณภาพ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ด้วยเหตุนี้ การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสจึงมีความจำเป็น เพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนสำหรับการทำงานในอนาคตและช่วยสร้างฐานความรู้ที่แข็งแกร่งในการพัฒนาประเทศในระยะยาว

ความสำคัญของทักษะอาชีพ

ทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสมีความสำคัญมากในบริบทปัจจุบัน โดยเฉพาะในประเทศไทยที่มุ่งเน้นการเตรียมแรงงานสำหรับตลาดงานที่แข่งขันสูง ซึ่งเชื่อมโยงกับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการรวมกลุ่มทางการค้าระดับภูมิภาคอย่างอาเซียน อาชีวศึกษาได้แสดงถึงบทบาทสำคัญในการส่งเสริมโอกาสการจ้างงานผ่านการฝึกทักษะที่นำไปใช้ได้โดยตรงในภาคแรงงาน ทำให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับความต้องการแรงงานในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาในระดับสากล (สิริศักดิ์ นิลเกตุ และนวัตร หอมสิน, 2567) นอกจากนี้ การศึกษาและฝึกอบรมด้านเทคนิคและอาชีวศึกษา (TVET) ยังมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายระดับชาติที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการลดความยากจนและการสร้างงานที่เหมาะสม (McGrath, S., Alla-Mensah, J. & Langthaler, M., 2018; Darmawan, I. A. & Wiyono, G., 2018) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอาชีวศึกษายังต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น ข้อจำกัดทางทรัพยากรและการฝึกอบรมที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การแก้ไขปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ระบบอาชีวศึกษาในประเทศไทยสามารถสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจได้เต็มที่ และสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในระยะยาว (Okolie, U. C. & Ogbaekirigwe, C., 2014)

การเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทยเป็นกระบวนการที่ผสมผสานนวัตกรรมทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพนักเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศและความต้องการของภาคอุตสาหกรรม การบูรณาการการศึกษา STEM เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาความรู้ความ

เข้าใจเชิงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมการแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้หลักสูตรเข้ากับแนวทางประเทศไทย 4.0 และอุตสาหกรรม 4.0 ควรมีการเน้นใช้แนวคิด STEM ในทางปฏิบัติ (Wannapiroon, P., Nilsook, P., Techakosit, S. & Kamkhuntod, S., 2021) นอกจากนี้ การเรียนรู้ตามโครงการที่มีโครงสร้างช่วยเพิ่มการคิดเชิงวิพากษ์และความคิดสร้างสรรค์ผ่าน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการ กำหนดหัวข้อ การสร้างและการทดสอบ การนำเสนอ และการประเมินผล ซึ่งเป็นการส่งเสริมทักษะในโลกแห่งความเป็นจริงแบบจำลองตามชุมชนยังเป็นแนวทางที่เน้นการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น โดยมีการถ่ายโอนความรู้และการทำงานร่วมกันระหว่างนักการศึกษาและผู้นำชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ (Kantajai, W., 2022) แม้กลยุทธ์เหล่านี้มีศักยภาพในการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษา แต่ยังคงมีความท้าทาย เช่น การจัดสรรทรัพยากรและการกำหนดมาตรฐานหลักสูตร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศไทย

ความท้าทายการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียน

โอกาสในการพัฒนาทักษะอาชีพศึกษาสำหรับนักเรียนมัธยมปลายในประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญแต่ยังมีศักยภาพในการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญ โดยระบบอาชีวศึกษาในประเทศไทยยังคงเผชิญกับทัศนคติเชิงลบจากสังคม ส่งผลให้การเลือกศึกษาทางด้านนี้ลดลงและมีผลต่อการรับรู้ทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกิดกับนักเรียนจากการสนใจในวิชาชีพนี้ (สิริภัทร เชื้อกุล และศิริพร ภัคศิมาสุข, 2563) นอกจากนี้ ข้อจำกัดด้านทรัพยากร เช่น งบประมาณที่ไม่เพียงพอและการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพยังขัดขวางการฝึกอบรมทางอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การริเริ่มด้านการศึกษาเพื่อการเป็นผู้ประกอบการและการฝึกทักษะการปฏิบัติกำลังได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นกลยุทธ์หลักในการเพิ่มประสิทธิผลของการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยโปรแกรมที่มุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการนั้นสามารถปลูกฝังทักษะที่จำเป็นและทัศนคติที่สำคัญเพื่อเตรียมนักเรียนสำหรับการจ้างงานตนเองและนวัตกรรมในตลาดแรงงาน (ศิวกรณ์ เอ่งฉ้วน, พัทธ์ชัย สุพรรณโณภาพ และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, 2564) อีกทั้ง การสนับสนุนให้นักเรียนตัดสินใจในอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำไปสู่การปรับให้การศึกษาเข้ากับความต้องการของตลาดงานได้ดียิ่งขึ้น (ธนชัย ใจสา และธดา สิทธิธาดา, 2567) แม้จะยังคงมีความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางสังคมและการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น แต่อาชีวศึกษาที่รวมการฝึกทักษะปฏิบัติและการศึกษาเพื่อการเป็นผู้ประกอบการสามารถส่งเสริมความสามารถในการจ้างงานและเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่ตลาดแรงงานในประเทศไทย

แนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพ

การพัฒนาทักษะอาชีพในโรงเรียนถือเป็นส่วนสำคัญในการเตรียมนักเรียนสู่ตลาดแรงงานที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมและการแนะนำอาชีพผ่านแนวทางการเรียนการสอนที่มีโครงสร้างอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจและการปรับตัวในอาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Korna-Opincane, E. & Katane, I., 2018) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะเหล่านี้ยังเผชิญกับอุปสรรค เช่น การขาดทรัพยากรที่จำเป็นและการฝึกอบรมที่ไม่เพียงพอสำหรับครูผู้สอน ซึ่งส่งผลให้การแนะนำอาชีพไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (Kudrinskaia, I. V., et al., 2020) เพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาและการรับมืออย่างมีกลยุทธ์ เช่น การใช้วิธีการสอนเชิงนวัตกรรมอย่างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านการสื่อสารและการวิเคราะห์งาน นอกจากนี้ การสนับสนุนจากโรงเรียนผ่านโปรแกรมแนะแนวอาชีพที่ครอบคลุมซึ่งเกี่ยวข้องกับการร่วมมือระหว่างครูและผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพจะช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมในการนำทางวิชาชีพในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงได้ (Korna-Opincane, E. & Katane, I., 2018) การใช้เทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมกับชุมชนสามารถเพิ่มทรัพยากรและสนับสนุนการเตรียมความพร้อมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพมีความสำคัญ แต่ก็ควรตระหนักว่านักเรียนบางกลุ่มอาจเติบโตได้ดีในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ไม่เป็นโครงสร้างเชิงเข้มข้น ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการใช้แนวทางการศึกษาที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความถนัดที่แตกต่างกัน

การเป็นนวัตกรและทักษะอาชีพที่จำเป็นในการพัฒนานวัตกรรม

การพัฒนาแนวทางเพื่อสร้างนวัตกรและเสริมสร้างทักษะอาชีพที่จำเป็นสำหรับการพัฒนานวัตกรรม เป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะในบริบทการศึกษาที่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในศตวรรษที่ 21 จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีการศึกษาวิจัยและการกำหนดแนวทางการศึกษาในด้านนี้ ที่มีการเสนอแนะและให้มุมมองที่หลากหลายซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะดังกล่าว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความหมายของการเป็นนวัตกร

การเป็นนวัตกร หมายถึง ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และนำเสนอแนวทางใหม่ ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นนวัตกรไม่เพียงแต่

หมายถึงการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ แต่ยังรวมถึงการคิดอย่างวิจารณ์ญาณ การทดลอง และการปรับปรุงแนวทางที่มีอยู่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือประสิทธิผล (พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์, สติรพร เขาวรรณชัย และฉลอง ชาตรุประชีวิน, 2567) นวัตกรรมต้องสามารถประเมินสถานการณ์ที่หลากหลายและเสนอแนวทางที่สร้างสรรค์เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาต่อยอดแนวคิดเดิม ๆ ได้ (Selznick, B. S., Mayhew, M. J., Winkler, C. E. & McChesney, E. T., 2022)

2. ทักษะอาชีพที่จำเป็นในการพัฒนานวัตกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีทักษะอาชีพที่จำเป็นในการพัฒนานวัตกรรม โดยสรุป ดังนี้

2.1 ทักษะการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) การคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการที่ช่วยในการระบุปัญหาและพัฒนาแนวทางแก้ไขที่สร้างสรรค์ โดยเริ่มจากการเข้าใจปัญหา การสร้างแนวคิด การสร้างต้นแบบ และการทดสอบต้นแบบ (พิชญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน, 2564) การใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ดีขึ้น

2.2 ทักษะการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) การเรียนรู้จากประสบการณ์ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้จากข้อผิดพลาดและความสำเร็จในการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนานวัตกรรม การบูรณาการการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและโครงการช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาและทดสอบแนวคิดใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์และประเมินข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม (พระปลัดสามารถ โพธิ์แก้ว และศักดิ์ดา งานหมั่น, 2567) ทักษะนี้ช่วยให้สามารถตรวจสอบและปรับปรุงแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaborative Skills) การทำงานร่วมกันในทีมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนานวัตกรรม เนื่องจากการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์สามารถนำไปสู่การสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นทีมช่วยให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาและทดลองแนวคิดใหม่ ๆ ได้

3. การบูรณาการการเรียนรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรม

การพัฒนานวัตกรรมในระดับการศึกษาต้องการการบูรณาการระหว่างทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดเชิงออกแบบ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และการทำงานร่วมกัน (พิมพ์วัลลย์ นันทยทวิกุล, สุมาลี ชัยเจริญ และรมย์วรินทร์ กำลังเลิศ, 2566) การออกแบบ

หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนสามารถเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นนวัตกรรมที่มีความสามารถในการพัฒนาและปรับปรุงแนวคิดอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ทั้งนี้การศึกษาด้านนวัตกรรมและทักษะอาชีพที่จำเป็นดังกล่าวสะท้อนถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะที่สามารถตอบสนองต่อความท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์

4. อุปสรรคในการเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อการเป็นนวัตกรรม

การเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อการเป็นนวัตกรรมในระดับศึกษานับเป็นหนึ่งในความท้าทายที่สำคัญ ซึ่งได้รับการสนใจและศึกษาอย่างต่อเนื่องในวงวิชาการ เนื่องจากทักษะนวัตกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจที่รวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะดังกล่าวยังมีอุปสรรคหลายประการที่ต้องได้รับการพิจารณาและแก้ไข อุปสรรคหลักคือการขาดการสนับสนุนทางทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เพื่อให้การเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพและนวัตกรรมมีประสิทธิภาพ โรงเรียนและสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องมีอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงแหล่งข้อมูลเพียงพอ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริงและการทดลอง (พิมพ์วัลลุช นันทัยวิกุล, สุมาลี ชัยเจริญ และรมย์วรินทร์ กำลังเลิศ, 2566) หากขาดการลงทุนในด้านนี้อาจทำให้การเรียนรู้ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของอุตสาหกรรมและตลาดงานได้ อีกประการหนึ่งคือการขาดความรู้และทักษะของครูในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรม เนื่องจากครูเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างทักษะอาชีพให้กับนักเรียน การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้พวกเขาสามารถใช้กลยุทธ์การสอนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะนวัตกรรม (พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์, สติรพร เซาว์นชัย และฉลอง ชาตรุประชีวิน, 2567) นอกจากนี้ การขาดความเข้าใจในแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นการแก้ปัญหาและการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) อาจทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ การขาดการเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรการศึกษาและความต้องการของตลาดงานก็เป็นอีกหนึ่งอุปสรรคที่สำคัญ หลักสูตรการศึกษาในปัจจุบันบางส่วนอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งทำให้การพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงานได้อย่างเต็มที่ การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรมจะช่วยให้หลักสูตรการศึกษาได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการจริงของตลาดงาน

การสร้างวัฒนธรรมการสนับสนุนและการยอมรับนวัตกรรมในองค์กรการศึกษายังเป็นสิ่งที่ท้าทาย โรงเรียนและสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการทดลองและนวัตกรรม ซึ่งอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการและการประเมินผล (Selznick, B. S., Mayhew, M. J., Winkler, C. E. & McChesney, E. T., 2022) ความยืดหยุ่นและการสนับสนุนจากผู้บริหารสามารถช่วยให้การเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนมีประสิทธิผลมากขึ้น

การแก้ไขอุปสรรคเหล่านี้จำเป็นต้องมีการร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคธุรกิจ เพื่อสร้างระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพและนวัตกรรมอย่างเต็มที่

5. กลยุทธ์ในการเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อการเป็นนวัตกร

กลยุทธ์ในการเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อการเป็นนวัตกรเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในวงการการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะอาชีพและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น กลยุทธ์ที่เสนอในเอกสารวิจัยต่าง ๆ สามารถสรุปเป็นแนวทางหลัก ๆ ดังนี้

5.1 การประยุกต์ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบการบูรณาการกระบวนการคิดเชิงออกแบบในการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทจริงและการออกแบบวิธีการที่สร้างสรรค์ (พิชญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน, 2564)

5.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานการประยุกต์ใช้การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาโครงการที่สอดคล้องกับความสนใจและทักษะวิชาชีพ (พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์, สกิตพร เขาวนชัย และฉลอง ชาติรุประชีวิน, 2567)

5.3 การบูรณาการทักษะชีวิตและวิชาชีพการพัฒนาหลักสูตรที่ผสมผสานทักษะชีวิตและวิชาชีพ มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมทักษะพื้นฐาน อาทิ การสื่อสาร การจัดการตนเอง และการคิดเชิงวิพากษ์

5.4 การส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิจัยและนวัตกรรมผ่านกระบวนการทดลองและพัฒนาโครงการ ช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ (พิมพ์วัลลภ นันทย์ทวีกุล, สุมาลี ชัยเจริญ และรมย์วรินทร์ กำลังเลิศ, 2566)

5.5 การบูรณาการเทคโนโลยีหรือการผสมผสานเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับนวัตกรรม โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีและการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยรวมแล้ว การเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อการเป็นนวัตกรนั้นจำเป็นต้องมีการบูรณาการหลายกลยุทธ์เข้าด้วยกัน การใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ, การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน, การบูรณาการทักษะชีวิตและอาชีพ, การสนับสนุนวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ เป็นแนวทางที่ช่วยให้นักเรียนมีทักษะที่พร้อมต่อการพัฒนานวัตกรรมในอนาคตและตอบสนองต่อความท้าทายในศตวรรษที่ 21

6. กรณีศึกษาของการเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อการเป็นนวัตกร

การพัฒนาและเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อสร้างนวัตกรในระดับการศึกษาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องการการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในโรงเรียนขยายโอกาสซึ่งมักเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร งานวิจัยหลายชิ้นได้สำรวจกรณีศึกษาที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเหล่านี้ เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ

หนึ่งในกรณีศึกษาที่น่าสนใจคือการศึกษาโดย ขนิษฐา ม่วง ศรีจันทร์ และฉลอง ชาตुरु ประชีวิน (2566) ที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นนวัตกรของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การวิจัยนี้ได้เสนอรูปแบบการบริหารที่มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรม โดยการใช้กระบวนการบริหารที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการที่มีความเหมาะสมและมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะนวัตกรรมสามารถช่วยเพิ่มความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย พิชญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน (2564) ซึ่งได้พัฒนาและประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบรวมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การศึกษานี้พบว่าการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบและการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการใช้โครงงานเป็นฐานช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถพัฒนาทักษะนวัตกรรมได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมและการจัดการโครงการ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการทำงานในยุคปัจจุบัน พิมพ์วัลย์ ชันท์ยทวิกุล, สุมาลี ชัยเจริญ และรมย์วรินทร์ กำลังเลิศ (2566) ได้นำเสนอระบบนิเวศนวัตกรรมในโรงเรียนที่มุ่งพัฒนานักเรียนนวัตกร โดยเสนอแนวทางการสร้างระบบนิเวศที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนานวัตกรรม เช่น การจัดกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ การให้โอกาสในการทดลองและทดสอบไอเดียใหม่ ๆ รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ การศึกษานี้พบว่าการสร้างระบบนิเวศที่สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมสามารถช่วยเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะนวัตกรรมของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ และการศึกษาของ Selznick, B. S., Mayhew, M. J., Winkler, C. E. & McChesney, E. T. (2022) ซึ่งได้วิเคราะห์กระบวนการพัฒนานักนวัตกรรมผ่านการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย การศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการศึกษา โดยการสร้างโอกาสให้กับนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมและการสร้างโครงการที่ท้าทาย การศึกษาแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงนวัตกรรมและการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาต่าง ๆ เหล่านี้สามารถสรุปได้ว่า การเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อการเป็นนวัตกรรมต้องการการจัดการที่มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมและการทำงานร่วมกัน รวมถึงการสร้างระบบนิเวศที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การนำแนวทางเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอาจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนานักเรียนให้เป็นนวัตกรรมที่มีความสามารถและพร้อมต่อการเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ในอนาคต

ผลกระทบของการเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อการเป็นนวัตกรรมต่อการพัฒนานโยบายการศึกษา

การเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อการเป็นนวัตกรรมในนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสมีผลกระทบอย่างมากต่อการพัฒนานโยบายการศึกษา ซึ่งสามารถสะท้อนออกมาได้ในหลายมิติ ทั้งด้านการพัฒนาและการปรับปรุงระบบการศึกษา รวมถึงการเตรียมความพร้อมของนักเรียนในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว

การพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อการเป็นนวัตกรรมในโรงเรียนขยายโอกาสถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลและสังคมนวัตกรรม ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะที่ไม่เพียงแต่เตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการประกอบอาชีพ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเสริมสร้างทักษะเหล่านี้มีผลกระทบสำคัญต่อการพัฒนานโยบายการศึกษา โดยเริ่มจากการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การออกแบบหลักสูตรที่เน้นการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบและการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเป็นนวัตกรรมได้ดียิ่งขึ้น (พิชญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน, 2564) นอกจากนี้ การรวมทักษะชีวิตและทักษะอาชีพเข้าด้วยกันในหลักสูตร

การศึกษาเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการปรับตัวและตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในตลาดงาน การบูรณาการการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ยังช่วยลดช่องว่างระหว่างการศึกษากับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการปรับหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การศึกษาเป็นไปตามความต้องการของตลาด นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมการสนับสนุนการทดลองและนวัตกรรมในโรงเรียนยังเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน (Selznick, B. S., Mayhew, M. J., Winkler, C. E. & McChesney, E. T., 2022) การสร้างระบบนิเวศที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนานวัตกรรมเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้การเสริมสร้างทักษะอาชีพมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (พิมพ์วัลลภ นันทยทวิกุล, สุมาลี ชัยเจริญ และธรรมย์วรินทร์ กำลังเลิศ, 2566)

การเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อพัฒนานวัตกรรมมีความสำคัญต่อการปรับปรุงนโยบายการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นที่การเตรียมความพร้อมนักเรียนให้สามารถเผชิญกับความท้าทายและโอกาสในอนาคต การนำแนวทางนี้มาใช้ในโรงเรียนขยายโอกาสช่วยเพิ่มทักษะและความสามารถของนักเรียน นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการพัฒนาการศึกษาของประเทศอีกด้วย

แนวทางการปฏิบัติเพื่อการเป็นนวัตกรรม

การเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อการเป็นนวัตกรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและท้าทาย การพัฒนานักเรียนให้เป็นนวัตกรรมที่มีศักยภาพในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ต้องการแนวทางที่ชัดเจนและการปรับปรุงที่มุ่งเน้นความยั่งยืนและความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้นเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและท้าทาย โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพนั้นต้องมุ่งเน้นที่ความยั่งยืนและเข้าใจบริบทของโรงเรียน การบูรณาการกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) กับการเรียนรู้ที่ใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการเสริมสร้างทักษะนวัตกรรมของนักเรียน โดยช่วยส่งเสริมการแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกับผู้อื่น (พิชญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน, 2564) ซึ่งการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) และการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) ก็ถือเป็นแนวทางสำคัญในการ

เสริมสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้จากประสบการณ์ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสทดลองและปรับปรุงแนวคิดจริง ในขณะที่การคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยในการวิเคราะห์และประเมินข้อมูล การบูรณาการเหล่านี้ในกระบวนการเรียนรู้สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการนวัตกรรมก็เป็นสิ่งสำคัญ การจัดกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการให้โอกาสในการทดลองแนวคิดใหม่จะช่วยให้นักเรียนสามารถมีแรงบันดาลใจและความมั่นใจในทักษะนวัตกรรม การมีระบบนิเวศนวัตกรรมที่แข็งแกร่งสามารถเสริมสร้างประสิทธิภาพในการพัฒนาและการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ (พิมพ์วัลย์ นันทวิทกุล, สุมาลี ชัยเจริญ และธรรมากรินทร์ กำลังเลิศ, 2566)

การพัฒนาศักยภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม การฝึกอบรมในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีทันสมัยช่วยให้ครูสามารถนำกลยุทธ์การสอนแบบใหม่มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสนับสนุนด้านทรัพยากร เช่น อุปกรณ์การเรียนรู้และเทคโนโลยี เป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะเสริมสร้างทักษะอาชีพและความเป็นนวัตกรรมของนักเรียน โดยเฉพาะในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจมีผลกระทบอย่างลึกซึ้ง การพัฒนานักเรียนให้เป็นนวัตกรรมที่มีความสามารถจะช่วยสร้างฐานความรู้และทักษะที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์, สติพร เขาวนชัย และฉลอง ชาตวรประชีวิน, 2567)

สรุปผล

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสเพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นนวัตกรมีความสำคัญอย่างยิ่ง แนวทางการพัฒนาดังกล่าวมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการสร้างนวัตกรรมและการแก้ปัญหา โดยทักษะหลักที่ต้องได้รับการพัฒนาประกอบด้วย การคิดเชิงออกแบบ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การคิดเชิงวิจารณญาณ และการทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ที่ใช้โครงงานเป็นฐานได้รับการเสนอเป็นวิธีการสำคัญ ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะในการแก้ปัญหา โดยการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการทดลองและนวัตกรรม ทั้งนี้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากครูและทรัพยากรที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนยังคงเผชิญกับอุปสรรคสำคัญหลายประการ เช่น การขาดแคลนทรัพยากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย การขาดการสนับสนุนจากระบบ

การศึกษา และความไม่สอดคล้องระหว่างหลักสูตรกับความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะของครู เพื่อให้สามารถใช้กลยุทธ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการพัฒนานวัตกรรม

การพัฒนาทักษะเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการออกแบบนโยบายการศึกษา โดยเสนอแนะให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสนับสนุนการบูรณาการทักษะชีวิตและทักษะอาชีพเข้าด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างนักเรียนที่มีความพร้อมในการรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ในศตวรรษที่ 21 การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนในการเป็นนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ จากการศึกษาแนวทางเหล่านี้ได้ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพในรูปแบบการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบจะช่วยเตรียมนักเรียนให้พร้อมรับมือกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสเพื่อการเป็นนวัตกรรม

1. การประยุกต์ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) การบูรณาการกระบวนการคิดเชิงออกแบบเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา

ความสามารถของผู้เรียนในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการสังเคราะห์แนวทางการแก้ไขที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการทำงานแบบร่วมมือ การผสมรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) และการเรียนรู้แบบทีม (Team-Based Learning) ก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่จำเป็น ผ่านการเผชิญสถานการณ์จริงและการแก้ปัญหาร่วมกัน

3. การสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมในสถานศึกษา การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ประกอบด้วยการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการทดลอง การสนับสนุนจากบุคลากรทางการศึกษา และการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

4. การเชื่อมโยงการศึกษากับภาคอุตสาหกรรม การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในอนาคต

การบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้เข้าด้วยกันก่อให้เกิดกรอบการพัฒนาที่ครอบคลุมสำหรับผู้เรียนในสถานศึกษาขยายโอกาส โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการเป็นนวัตกรรมในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างพลวัต อย่างไรก็ตาม การนำกรอบแนวคิดดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติยังคงเป็นความท้าทายที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในระบบการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ชนิษฐา ม่วงศรีจันทร์ และฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2566). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ธนชัย ใจสา และธดา สิทธิธาดา. (2567). การบริหารการศึกษาเพื่อมุ่งสู่อาชีพของนักเรียนในอนาคต. ใน การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 7 (น. 81-89). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- พระปลัดเขตชั้นท์ คนงานดี และศักดิ์ดา งานหมั่น. (2567). การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียน. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 6(2), 471-482.
- พระปลัดสามารถ โพธิ์แก้ว และศักดิ์ดา งานหมั่น. (2567). อนาคตของการศึกษา: แนวโน้มและความท้าทาย. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 6(2), 461-470.
- พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์, สติรพร เขาวนชัย และฉลอง ชาตुरुประชีวิน. (2567). รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา. *Journal of Education and Innovation*, 26(3), 343-357.
- พิชญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 49(2), 1-16.
- พิมพ์วัลย์ นันทย์ทวิกุล, สุมาลี ชัยเจริญ และธรมย์วรินทร์ กำลังเลิศ. (2566). การพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจรณ์ญาณโดยบูรณาการศาสตร์การสอนกับศาสตร์ทางประสาทวิทยาศาสตร์เรื่องสารในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 16(1), 15-31.
- ศิวกรณ์ เอ่งฉ้วน, พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. (2564). ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*, 13(2), 44-62.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิริภัทร เชื้อกุล และศิริพร ภักดีมาสุข. (2563). ภาพตัวแทนของผู้เรียนอาชีวศึกษาในวาทกรรมข่าวและบทความการศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย. *วารสารวจนะ*, 8(2), 91-125.

- สิริศักดิ์ นิลเกตุ และนวัตกร หอมสิน. (2567). การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอนุภาคลุ่มน้ำโขง. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(10), 1812-1825.
- Darmawan, I. A. & Wiyono, G. (2018). Development Skills for Growing the Society's Economy through Technical and Vocational Education and Training Centers. *Journal of Mechanical Engineering and Vocational Education (JoMEVE)*, 1(1), 37-48.
- Kantajai, W. (2022). The Community-Based Institutional Administration Model to Promote Students' Career Skills in Chiang Mai Education Sandbox, Thailand. *Higher Education Studies*, 12(4), 66-79.
- Korna-Opincane, E. & Katane, I. (2018). Topicality of career guidance at schools for promoting of students' professional self-determination. *Research for rural development*, 2, 252-258.
- Kudrinskaja, I. V., Kidinov, A. V., Kabkova, E. P., Mechkovskaya, O. A., Mudrak, S. A., Novikov, S. B. & Agadzhanova, E. R. (2020). The problem of career guidance of the youth in domestic pedagogical theory and practice. *EurAsian Journal of BioSciences*, 14(2), 3815-3821.
- McGrath, S., Alla-Mensah, J. & Langthaler, M. (2018). *Skills for decent work, life and sustainable development: Vocational education and the sustainable development goals* (No. 18). ÖFSE Briefing Paper. Retrieved from <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/182458/1/1030834075.pdf>
- Okolie, U. C. & Ogbakirigwe, C. (2014). Entrepreneurship development through vocational education training: issues and roles in skills acquisition and manpower development in a developing economy. *Journal of Educational Policy and Entrepreneurial Research*, 1(2), 151-157.
- Selznick, B. S., Mayhew, M. J., Winkler, C. E. & McChesney, E. T. (2022). Developing innovators: A longitudinal analysis over four college years. *Frontiers in Education*, 7, 854436.

Wannapiroon, P., Nilsook, P., Techakosit, S. & Kamkhuntod, S. (2021). STEM Literacy of Students in Vocational Education. *International Journal of Technology in Education and Science*, 5(4), 527-549.